

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

**МУИС-ийн Зөвлөх баг
2024 он**

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Агуулга

- Газрын болон хөрсний доройтол
- Бэлчээрийн талхагдал
- Хөрсний элэгдэл, эвдрэл
- Хөрсний бохирдол
- Цөлжилтийн асуудал

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын болон хөрсний доройтол

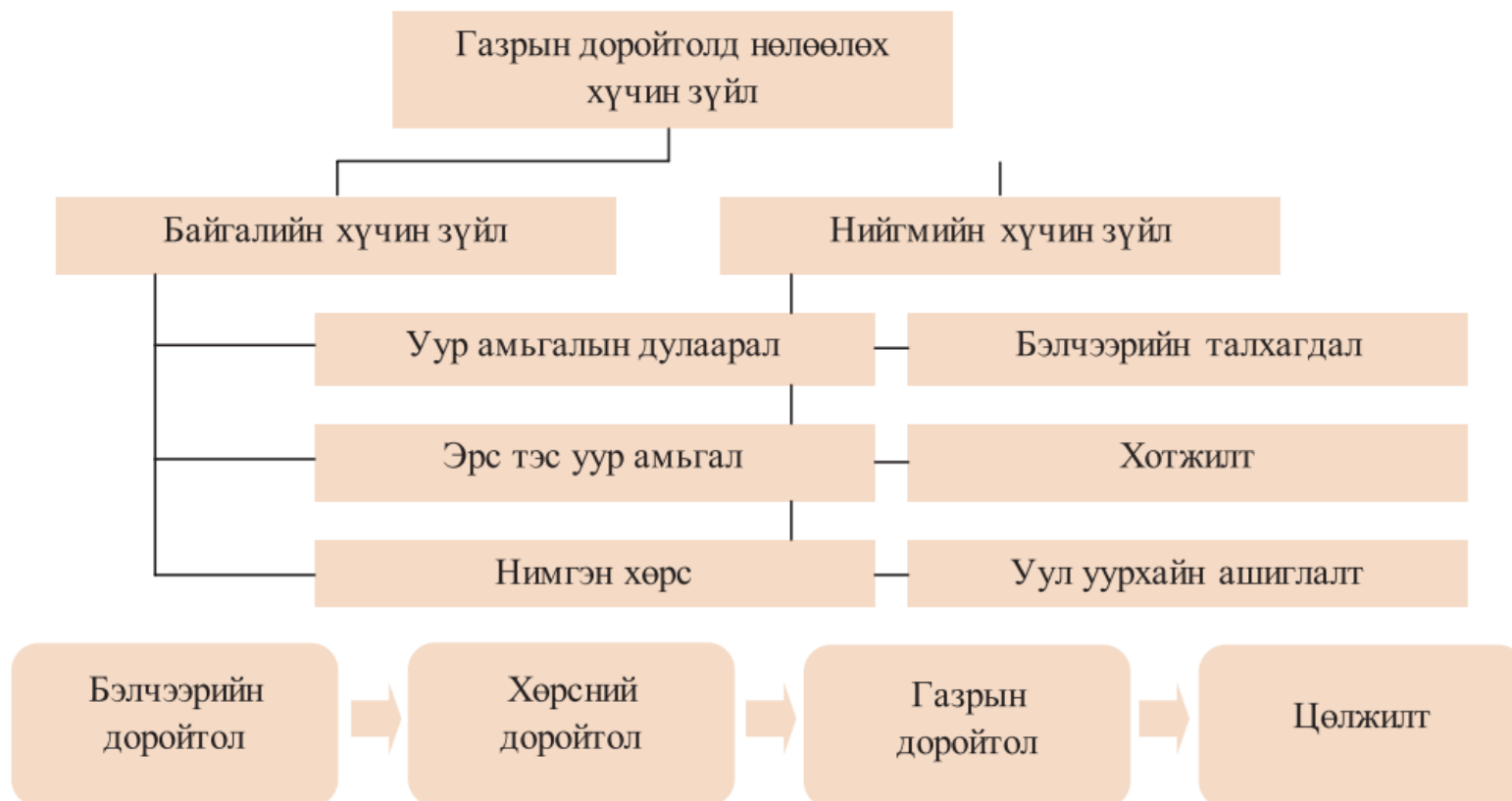
- Дэлхийн газрын нөөц **130 тэрбум** га буюу хуурай талбайн **88.5** хувийг эзэлдэг. НҮБ-ын Хүнс хөдөө аж ахуйн байгууллагаас гаргасан дундажилсан үнэлгээгээр дэлхийн газар тариаланд тохиромжтой газар **3 тэрбум** га байдгаас тал хувийг хагалж боловсруулж ашиглаж байна.
- Өргөн уудам нутаг дэвсгэртэй газрын нөөц ихтэй оронд тариалангийн талбай атаршиж хаягддаг бол өндөр хөгжилтэй газрын нөөц багатай орнуудад өөр зориулалтаар ашиглагддаг байна.
- Хүн төрөлхтөн хөгжлийнхөө явцад дэлхийн ойн $\frac{2}{3}$ -ийг огтолж, **200** гаруй зүйл амьтан ургамлыг бүрмөсөн устгаж, **200 сая** га хөдөө аж ахуйн эдэлбэрийг аж ахуйн буруу үйл ажиллагаанаас болж доройтуулсан байна.
- Сүүлийн жилүүдэд хүн амын хурдацтай хөгжлийг дагаад газрын нөөц улам буурсаар байна. Жилд зүй бус ашиглалтын буруугаас **690 мян.** га ой устаж, **44 мян.** га газар цөл болон хувирдаг.
- Хүний буруутай үйл ажиллагаа нь үндсэндээ **газар бохирдох, нөөц хомстох, ландшафт эвдрэх** гэсэн гурван чиглэлээр газарт үр дүн нь илэрч байна. Харин уур амьсгалын өөрчлөлтийн нөлөөлөл нь **газрын эвдрэл, доройтол, хуурайшил, цөлжилтөд** хүргэж байна.
- Нэг хүнд Австралид 45.1 га, Канадад 37.4 га, ОХУ-д 11.6 га тариалангийн талбай оногддог. **Монгол оронд** нутагшил суурьшил тархай бутархай, хөдөө аж ахуйн газрын ихэнх нөөц цаг уурын тохиромжгүй нөхцөлд байдаг, хөрс нь мөнх цэвдэгтэй, биологийн үржил шимээр маш бага юм. Ийнхүү био-цаг уурын тааламжгүй нөхцлөөс гадна хүний сөрөг үйл ажиллагаанаас болж Монгол оронд **нэг хүнд 0.2 га үржилт шимт тариалангийн талбайн нөөц** нөгдож байна.

Эх сурвалж: (Мягмарцэрэн П., Мягмаржав И., 2005)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын болон хөрсний доройтол

Байгаль болон нийгэмд шаардлагатай экосистемийн үйлчилгээ, гүйцэтгэх үүрэг, бүтээгдэхүүнээр хангах газрын чадамжийн буурсан өөрчлөлтийг **газрын (эсвэл хөрсний) доройтол** гэж тодорхойлж болно (*The Millennium Ecosystem Assessment, 2005*). Өөрөөр хэлбэл хөрсний үржил шим муудах, элэгдэл, эвдрэлд орох, бохирдох, бэлчээр талхлагдаж анхны шинж чанараа алдахыг **хөрсний доройтол** гэнэ.

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын болон хөрсний доройтол

Газрын доройтол нь нь янз бүрийн замаар явагдаж байгаагийн заримыг нь нэрлэвэл:

- Байгалийн ургамлын нөмрөгийн доройтлоос үүдэлтэй, хөрсний ус болон салхины элэгдэл, эвдрэл
- Үржил шимт талбайг уул уурхай, усан сан, янз бүрийн зориулалтын полигон барилга байгууламжийн талбайд шилжүүлэх
- Ус зайлуулах болон ус зохицуулах байгууламжгүйгээр усалгаатай газар тариалан эрхэлсний улмаас хөрс хоёрдогч давсжилтанд орох
- Буруу агротехникийн арга хэмжээ, хөрсийг бордохгүй байх, уринш буруу хийх гэх мэт үйл ажиллагааны үр дүнд хөрсний үржил шим буурах буюу устах
- Автомашин техникийн хөдөлгөөн, үйлчлэлийн улмаас хөрс талхлагдах (автогенийн талхлагдал)
- Хөрс химийн бодисоор бохирдох (хорт бодис, хүнд металл, пестицид хөрсөнд агуулагдах)
- Хөрс цацраг идэвхит бодисоор бохирдох
- Малын хэт бэлчээрлэлт
- Урбанизацийн (төвлөрлийн) үйл явц
- Хөдөө аж ахуйн үнэт газрыг үндэс муутайгаар бусад салбарт ашиглах

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын болон хөрсний доройтол

Газрын доройтлын байгалийн хүчин зүйлийн нэг томоохон төлөөлөл нь **уур амьсгалын дулаарал, өөрчлөлт** бөгөөд нийгмийн хүчин зүйлүүдтэй хавсран бэлчээрийн доройтол, цөлжилтөд хүргэх том шалтгаан болно.

Газрыг үр
ашиггүй, байгаль
хамгаалах арга
хэмжээ авахгүй
ашигласнаас болж
газрын нөөцийн
хомсдол нь

Үндэсний аюулгүй
байдалд аюул
учруулах хэмжээнд
хүрч болно.

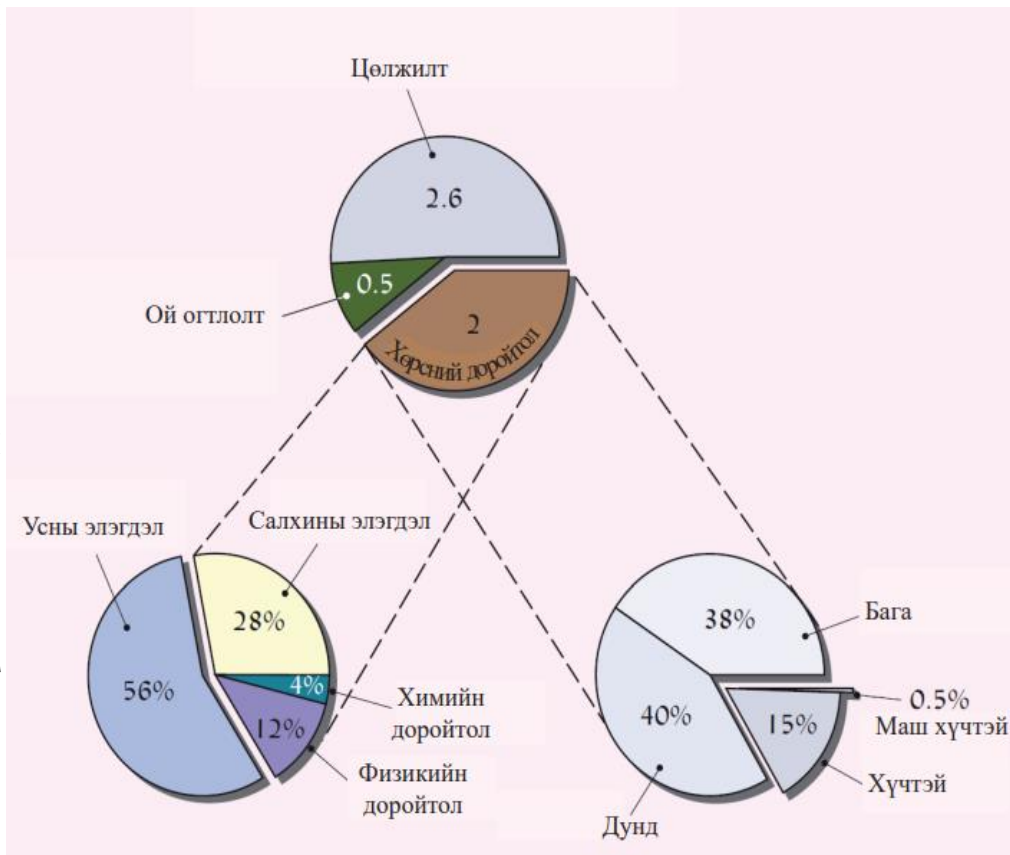
Эх сурвалж: Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль тогтоомжийн хялбаршуулсан лавлах (2012)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын болон хөрсний доройтол

Өнгөрсөн XX зууны туршид хүний үйл ажиллагаатай холбоотой газар ашиглалтын улмаас дэлхийн ургамлаар бүрхэгдсэн газрын бараг тал хувь (5 тэрбум га) нь доройтолт ямар нэгэн хэмжээгээр өртжээ.

Энэ доройтлын ихэнхийг (2.6 тэрбум га) цөлжилт эзэлж байна. Цөлжилтийн гол шалтгаан нь гол төлөв Америкийн баруун урд нутаг, Хятад болон Монголын баруун хэсэг, Африкийн хойд хэсгийн хуурай гандуу бүс нутагт эрхэлдэг уламжлалт бэлчээрийн мал аж ахуйн менежментийн хоцрогдлоос шалтгаалдаг бөгөөд энэ нь газрын доройтлын 1/3-ийг бүрдүүлнэ.

Эх сурвалж: Дэлхийн газрын болон хөрсний доройтол, тэрбум га (Weil and Brady, 2016)

Мөн чийглэг халуун орны ой модыг огтолсоноос ойролцоогоор 0.5 тэрбум га газар доройтсон байна. Үүнээс гадна хөдөө аж ахуйн зохисгүй үйл ажиллагааны үр дүнд уур амьсгалын бүхий л бүсүүдэд газрын доройтол явагдсаар байна.

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын болон хөрсний доройтол

Хөдөө аж ахуйн газрын чанарын үзүүлэлт

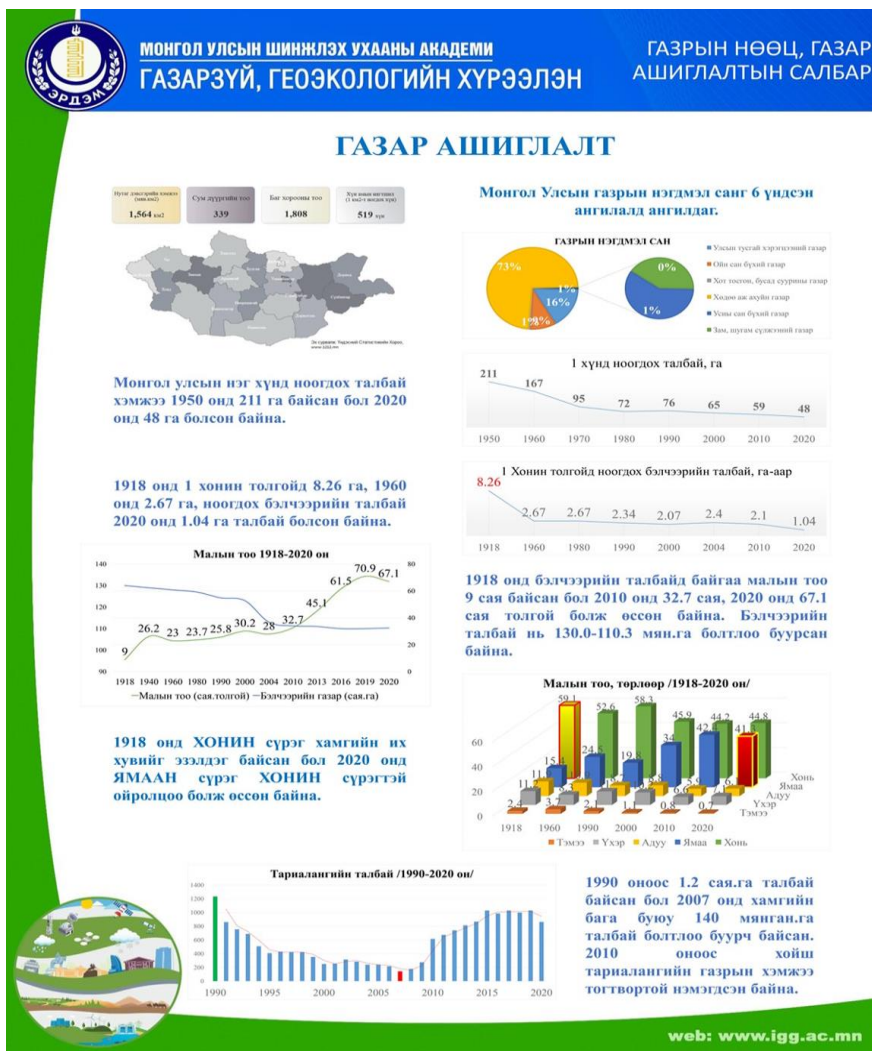
Үзүүлэлт	Талбай (сая га)	
	Хөдөө аж ахуйн газар	Үүнээс тариалангийн газар
Давсжсан	16.3	4.5
Чийгийн илүүдэлтэй	15.9	6.8
Намагжсан	8.2	2.2
Ус, салхины элэгдэл, эвдрэлд орсон	51.1	35.1

Хөрсний доройтлын процесс ба шалтгаан

Доройтлын процесс	Хувь	Доройтлын шалтгаан	Хувь
Усны эвдрэл	56	Мал аж ахуй, бэлчээрлэл	35
Салхины элэгдэл	28	Ойн талбай устгах, доройтох	29
Химийн доройтол	12	Хөдөө аж ахуйн үйлдвэрлэл	27
Физикийн доройтол	4	Хэт эрчимтэй газар тариалан	7
		Бусад	2

Монгол орны газар ашиглалтын байдал / 2000 он /

Газар ашиглалт	Талбай /мян. га /
ХАА-н газар	130541.1
Тариалан	752.6
Хадлан	1986.6
Бэлчээр	127307.2
Ойтой газар	18292.0
Гадаргын ус	1667.4
Тусгай хамгаалалттай газар	18251.7
Бусад / хот суурин, тусгай хэрэгцээ г.м /	5911.1
Нийт газар нутаг	156411.6

<https://igg.ac.mn/c/r?content=1828740&content=1828740>

Эх сурвалж: (Мягмарцэрэн П., Мягмаржав И., 2005)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын болон хөрсний доройтол

ГАЗРЫН НЭГДМЭЛ САНГИЙН АНГИЛАЛ

	 ХӨДӨӨ АЖ АХУЙН ГАЗАР	 ХОТ, ТОСГОН БУСАД СУУРИНЫ ГАЗАР	 ЗАМ, ШУГАМ СҮЛЖЭЭНИЙ ГАЗАР	 ОЙН САН БҮХИЙ ГАЗАР	 УСНЫ САН БҮХИЙ ГАЗАР	 УЛСЫН ТУСГАЙ ХЭРЭГЦЭЭНИЙ ГАЗАР	 НИЙТ ДҮН
2017	114843.6	840.1	471.7	14341.3	686.1	25228.8	156411.6
2018	114809.2	859.7	474.3	14341.5	686.1	25240.8	156411.6
ЗӨРҮҮ (мян.га)	-34.4	19.6	2.6	0.2	0.0	11.9	

Монгол Улсын газрын нэгдмэл санд 2018 оны жилийн эцсийн байдлаар хөдөө аж ахуйн газар 114,809.2 мянган га буюу 73.4%, хот, тосгон бусад суурины газар 859.7 мянган га буюу 0.5%, зам, шугам сүлжээний газар 474.3 мянган га буюу 0.3%, ойн сан бүхий газар 14,341.4 мянган га буюу 9.2%, усны сан бүхий газар 686.1 мянган га буюу 0.4%, улсын тусгай хэрэгцээний газар 25,240.9 мянган га буюу 16.1% тус тус эзэлж байна.

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Бэлчээрийн талхагдал

- Бэлчээрийн газар гэж үет болон цэцэгт ургамал ургасан өвсөн тэжээлт амьтан-мал бэлчээрлэх зориулалттай **газрын нэгжийг** хэлнэ.
- Бэлчээрийн ургамлын бүтэц, бүрэлдэхүүн өөрчлөгдөн муудаж, хөрсний үржил шим буурч, гадрагын эвдрэл үүсэх явцыг **бэлчээрийн талхагдал** (degradatio-буурах хомсдох гэсэн утгатай латин үг) гэнэ. Энэ нь **цаашилаад цөлжилтөд** хүргэнэ.
- Хөрсний бичил биетний зүйлийн бүрэлдэхүүн цөөрч, ялзмагт давхарга нимгэрэн ус

Авто зам, усны нөлөө

Хаана талхагдал их вэ?

Төв суурингийн ойр орчим, Худаг, уст цэгийн эргэн тойрон, Уул уурхай орчмын газар, Төв зам дагуух газар хамгийн их талхагдалтай.

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

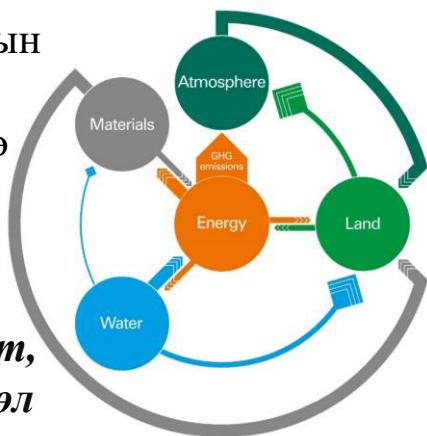
Газрын буюу хөрсний бохирдол

Газрын бохирдол гэдэг нь газрын гадаргууд янз бүрийн хорт нөлөө үзүүлэх чадвартай физик, хими, биологийн биетүүд хуримтлагдан газрын нөөцөд сөрөг нөлөө үзүүлэх процессыг хэлдэг. Гурван төрлийн эх үүсвэртэй газрын бохирдол байдаг.

- **Аэрогенийн** (сөрөг нөлөөтэй бодис *агаарын урсгал, хур тунадсаар зөөгдөж ирэх*)
- **Агрогенийн** (хөрсөнд бичил организм, бохирдуулагч бодис *агуулагдах буюу шилжин хөдлөх*)
- **Гидрогенийн** (бохирдуулагч бодис *газрын гадаргуугийн болон газрын доорх усаар зөөгдөж ирэх*)

Эдгээрээс хамгийн их масштабтай бохирдлын төрөл нь агрогенийн буюу хөрсний бохирдол юм.

Хэдийгээр газрын бохирдлын эх үүсвэр ихэнхдээ хүний үйл ажиллагаатай холбоотой ч түүний **тархалт, нэвчилт, зөөгдөл** уур амьсгалын нөхцлүүдтэй шууд бус байдлаар уялдана.

дах бохирдол юм.

Байгалийн (Галт уулын дэлбэрэлт, шороон шуурга, амьд организмын задрал, ялзралт)

Механик (тоос, аэрозол, үнс, далайн хөөс)

Антропогенийн

Физикийн (дулааны, цахилгаан соронзон орны, шуугианы, цацраг туяаны)

Химийн (шингэн, хий, хатуу бодисууд)

Мэдээллийн

Биологийн (хүний оролцоотой мөөг, бактери, вирус, замаг, ургамал, амьтан зэрэг хор учруулагч,)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын буюу хөрсний бохирдол

Монгол орны хувьд хөрсний бохирдлын байдлыг дараах байдлаар тоймлож болно.

Уул уурхай

- A. Хамгийн үржил шимтэй өнгөн хөрсний алдагдал
- B. Хөрсний эвдрэл үүсэх
- C. Хөрсний суулт гарах
- D. Газар усны горим өөрчлөгдөх
- E. Химийн хорт бодис ба хатуу хог хаягдал усанд нэвчих уусах

Тээвэр, тээврийн хэрэгсэл

- A. Тоос шороо дэгдэх
- B. Агаар, хөрс химийн бодисоор бохирдох
- C. Дуу чимээ үүсэх

Үйлдвэрлэлийн үйл ажиллагаа

- A. Агаар, ус, хөрс бохирдох, дулааны өөрчлөлт гарах

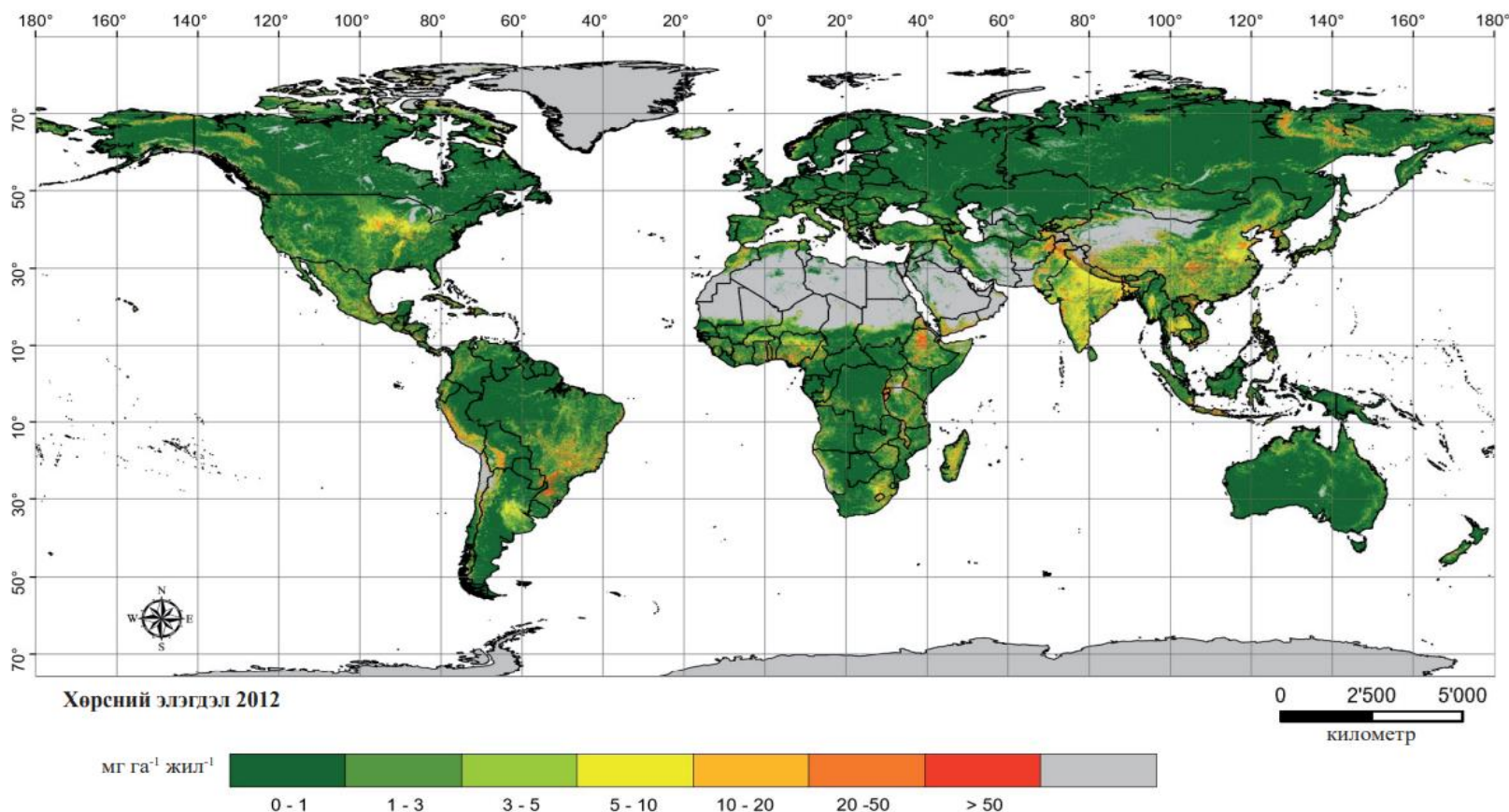
ШИГТГЭЭ: ЧУЛУУН МАНДЛЫН ЭКОЛОГИЙН АСУУДЛЫН ТАЛААРХ СОНИРХОЛТОЙ БАРИМТУУДААС

- Дэлхийн хүн амын хүнс тэжээлийн хангамжийн 99% нь хөрснөөс хамааралтай. Одоо дэлхийд 2 тэрбум хүн өлсгөлөн, хагас өлсгөлөн байна.
- Элсний агууламж нэмэгдсэнээр хөрсний барьцалдах чадвар муудаж, хөрсний органик бодис алдрах, хөрс эвдрэх, доройтох шалтгаан болдог.
- Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагын судалгаагаар хотын нэг хүн өдөрт 0.354-0.534 кг хог хаягдал гаргадаг гэсэн судалгааг хийсэн байдаг.
- Жил бүр дэлхий дээр 75 млрд тн хөрс буюу 10 сая га хөрс эвдрэлд ордог.
- Сүүлийн 150 жил шимт хөрсний 50% нь устаж алга болсон.
- Дэлхийн олон оронд хөрсний алдрал нь нөхөн сэргээлтээс хурдан байна.
- Хөрсний органикийн агууламж 50% буурахад ургамлын биомасс 25% буурдаг.
- 1 см хөрс үүсэхэд 1000 жил шаардлагатай.
- 10 см үржил шимт хөрс байгальд бий болоход 2,000 жилийн хугацаа ордог.
- Бохирлогдсон хөрсөнд балнад, түүний бүлгийн нян 400 хоног орчим, цусан суулгын нян 1 жил хүртэл, шимэгчид 1-2 жил, хялгасан хорхойн (аскаридоз)-ын өндөг 6-10 жил амьдрах чадвартай байдаг байна.

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Газрын буюу хөрсний бохирдол

Хүний үйл ажиллагааны нөлөө, уур амьсгалын дулаарал хуурайшлаас шалтгаалан хөрсний элэгдэл, эвдрэл эрчимжих хандлагатай байна. Энэхүү элэгдэл, эвдрэлийн үйл явц, хүний тасралтгүй өсөн нэмэгдэж буй үйл ажиллагаатай хавсран **хөрсний бохирдлыг нэмэгдүүлэх** шалтгаан болно.

Дэлхийн хөрсний элэгдэл /2012 оны байдлаар/ (ESDAC, 2012)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

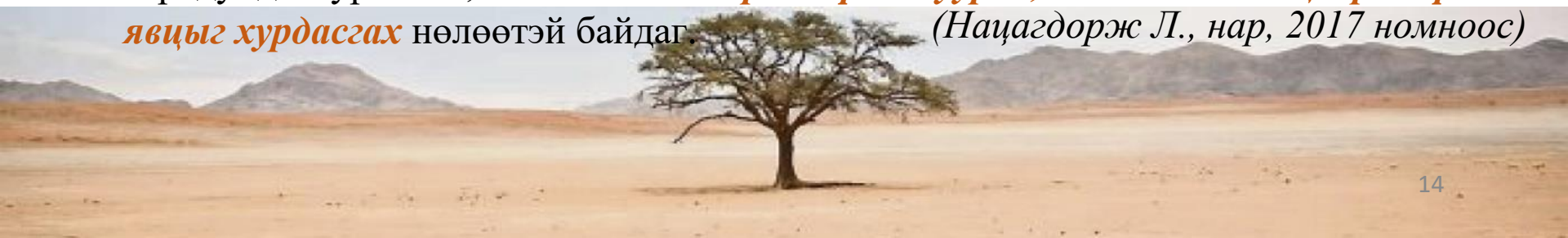
Цөлжилтийн асуудал

Цөлжилт, газрын доройтлын үйл явцад одоогийн байдлаар дэлхийн 100 гаруй улс өртсөн бөгөөд олон улсын нийгэмлэгийн өмнө тулгамдаж буй гамшиг дагуулсан экологийн бүлэг асуудлын нэгд зүй ёсоор багтаж байна.

Цөлжилт нь **байгаль, нийгэм-эдийн засгийн хавсарсан нөлөөнд явагдах үйл явц** юм. Цөлжилтийн үйл явцыг уур амьсгалын өөрчлөлт, агаарын бохирдол, биологийн төрөл зүйлийн хомсдол зэрэг асуудлуудтай энэ тэнцүү хэмжээнд авч үзэх болсон нь дараах хэд хэдэн шалтгаантай. Үүнд:

1. Цөлжилтийн үйл явц нь байгаль, нийгэм, эдийн засгийн бүхий л бүрэлдэхүүн хэсэг ялангуяа, хөрс, ургамал зэрэг **байгалийн нөөцийг хомсдуулахад** нөлөөлөл үзүүлдэг;
2. Цөлжилтийн үйл явц аж үйлдвэрийн бүтээмжит чанарт нөлөөлж, тухайн улс оронд зонхилгч, нэн ялангуяа мал аж ахуй, газар тариалангийн чиглэл давамгайлсан нутгуудад, **бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийн түвшинг бууруулах** хандлагатай болсон;
3. Цөлжилт нь уур амьсгалын өөрчлөлтийн ерөнхий нөлөөн дор байгалийн нөөц тэр дундаа ургамал, ан амьтны **төрөл зүйл буурах, тоо толгой цөөрөх үйл явцыг хурдасгах** нөлөөтэй байдаг.

(Нацагдорж Л., нар, 2017 номноос)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Цөлжилтийн асуудал

НҮБ 1977 онд анх Кени улсын нийслэл Найроби хотод цөлжилтийн асуудлаар олон улсын бага хурал зохион байгуулж, уг хурлаас цөлжилттэй тэмцэх дэлхий нийтийн стратегийг боловсруулан холбогдох тунхагийг гаргаснаар энэ асуудал олон улсын анхаарлын төвд байх болжээ.

Тус хурлаас цөлжилтийг “... газрын чадавхи үгүйрэх буюу буурах, цаашилаад, цөлийн хэв шинж бүрэлдэн тогтох үйл явц гээд энэ нь экосистемийн доройтлын хэв шинж бөгөөд хүн ам, түүний өсөн нэмэгдэж буй хэрэгцээг хангах биологийн чадавхи буюу ургамал, ан амьтны үржил, ургац буурах үзэгдэл юм...” хэмээн тодорхойлсон байдаг. (Нацагдорж Л., нар, 2017 номноос)

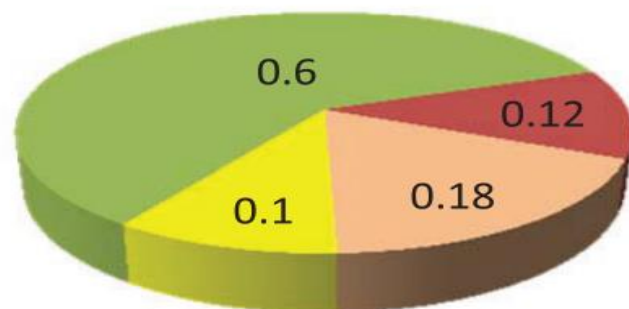

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Цөлжилтийн асуудал

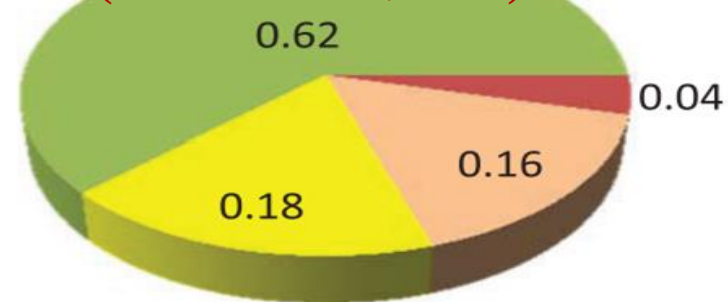
Дэлхийн гандуу бүс нутгийн эзлэх талбай

Дэлхийн гандуу бүс нутгийн 10-20 % нь цөлжсөн бөгөөд энд нийт хүн амын 1-6 % нь амьдардаг, гэхдээ үүнээс ч их тооны хүн амд цөлжилтийн сөрөг нөлөөллөөс улбаалсан хохирол амсах аюул нүүрлээд байна (Millennium Ecosystem Assessment, 2005)

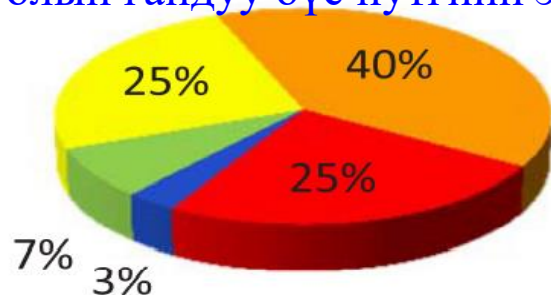
■ Хуурай
■ Хагас хуурай
■ Гандуу, чийг дутмаг
■ Бусад

Дэлхийн гандуу нутгийн хүн ам (UNDP/UNSO, 1997)

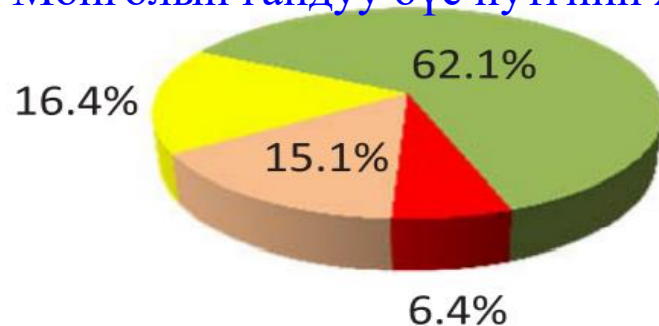
■ Хуурай
■ Хагас хуурай
■ Гандуу, чийг дутмаг
■ Бусад

Монголын гандуу бүс нутгийн эзлэх талбай

■ Чийглэг
■ Чийг дутмаг
■ Хагас хуурай
■ Хуурай
■ Хэт хуурай

Монголын гандуу бүс нутгийн хүн ам

■ Хуурай
■ Хагас хуурай
■ Гандуу, чийг дутмаг
■ Чийглэг

(Нацагдорж Л., нар, 2017 номноос)

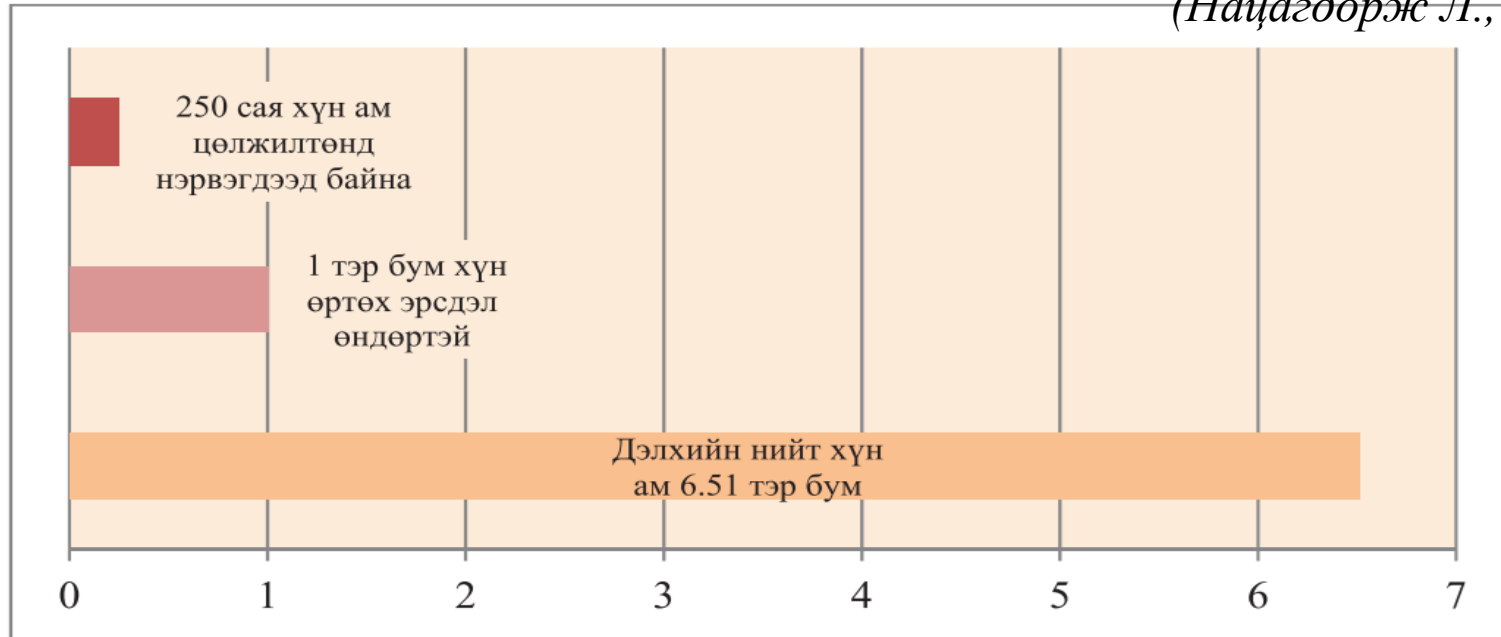
Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Цөлжилтийн асуудал

Хуурай гандуу бүс нутгуудад усны нөөц хомс тул экосистемийн нөөц баялгийг илүүтэй ашиглах, уур амьсгалын өөрчлөлтөөс улбаалан байгалиас хараат аж ахуйн хэлбэрийг улам бүр хөгжүүлэх нь тэрхүү бүс нутгийн **экосистемд томоохон сөрөг нөлөө үзүүлж, доройтлыг улам бүр хурцатгах нөлөөтэй** байна.

Үүний нэг бодит жишээ нь уур амьсгалын өөрчлөлт, газар ашиглалтын зохисгүй үйл ажиллагаанаас үүдэлтэйгээр гандуу бүс нутгуудад **цэвэр усны нөөц, хангамж буурч байгаа явдал** юм. Хэрэв эдгээр нөлөөллийг, тэдгээрээс үүдэх шууд ба дам үр дагаварт анхаарал хандуулалгүй орхих нь **цөлжилтийг улам бүр гүнзгийрүүлэх аюултай** юм.

(Нацагдорж Л., нар, 2017)

Цөлжилтөнд нэрвэгдээд буй хүн ам ба эрсдэл (UNCCD, 2005)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Цөлжилтийн асуудал

Цөлжилтийн хүчин зүйлс (Millennium Ecosystem Assessment, 2005)

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Цөлжилтийн асуудал

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Цөлжилтийн асуудал

Цөлжилт буюу газрын доройтлын үр дагавар улс орон, бүс нутаг болон цаг хугацаанаас хамааран үндсэн **4 хэлбэрээр илэрч идэвхжинэ.**

- Газрын доройтлын эрчим ба түүний орон зайн тархалт нэмэгдэх;
- Уур амьсгалын нөхцөл муудах;
- Цөлжилтөнд өртөх хүн амын тоо ба нийгмийн хүрээ өсөх;

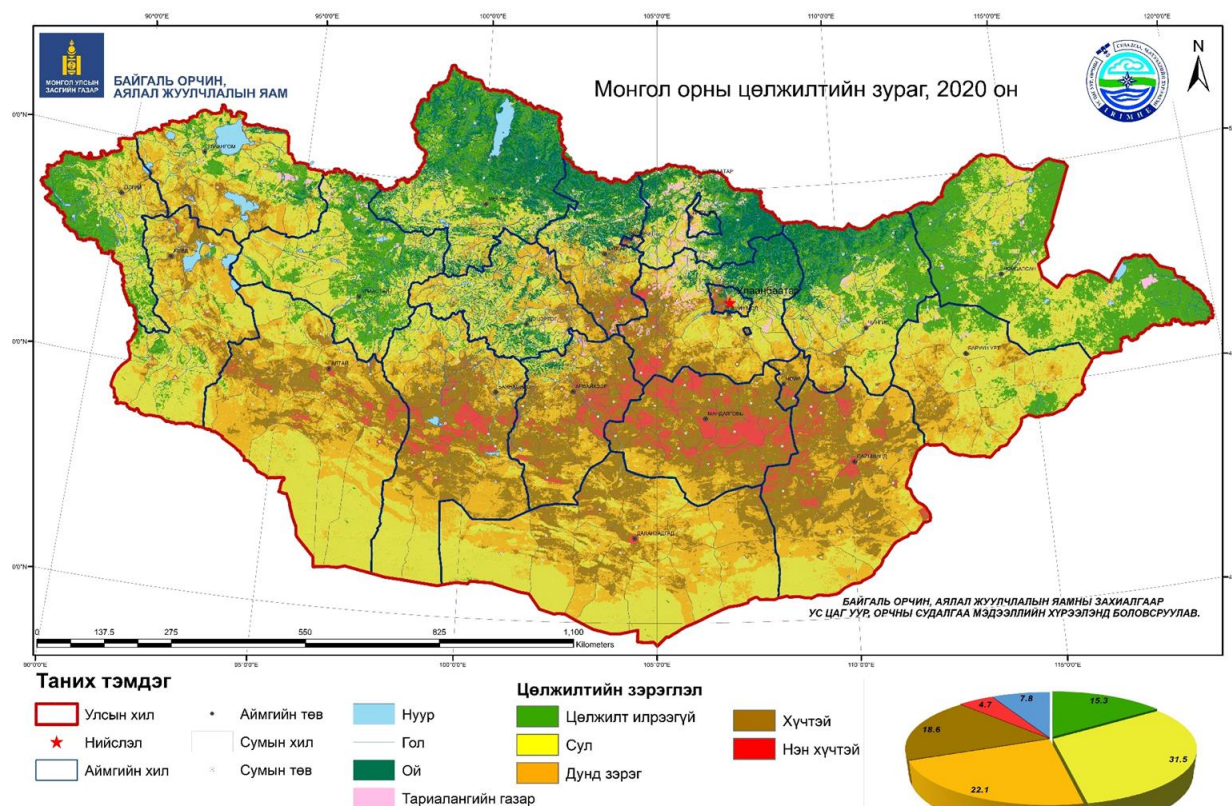

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

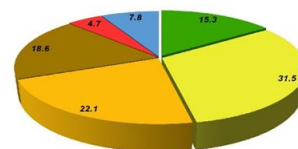
Цөлжилтийн асуудал

Монгол орны цөлжилт, газрын доройтлыг байгаль, уур амьсгал, нийгмийн гол үзүүлэлтүүд бүхий хүчин зүйлүүдэд тулгуурлан хийсэн үнэлгээгээр **2015 оны байдлаар нийт нутаг дэвсгэрийн 76.8 хувь, 2020 онд 76.9 хувь нь цөлжилт, газрын доройтолд өртөөд байгаа** нь тогтоосон бөгөөд үүнээс хүчтэй, нэн хүчтэй зэрэглэлээр доройтсон газар 23.3 хувийг эзэлж байна.

Засаг захиргааны нэгжийн хувьд Дорноговь, Дундговь, Өмнөговь, Говь-сүмбэр, Говь-Алтай, Баянхонгор, Өвөрхангай, Төв аймгийн нийт газар нутгийн 50-70% цөлжилт, газрын доройтолд өртсөн.

Эх сурвалж: Монгол орны
цөлжилтийн атлас, 2020 он
<https://eic.mn/dlbase/index.php>

Уур амьсгалын өөрчлөлтөөс үүдсэн газар бүрхэвчийн асуудлууд

Цөлжилтийн асуудал

Бодлого, Хууль эрх зүй

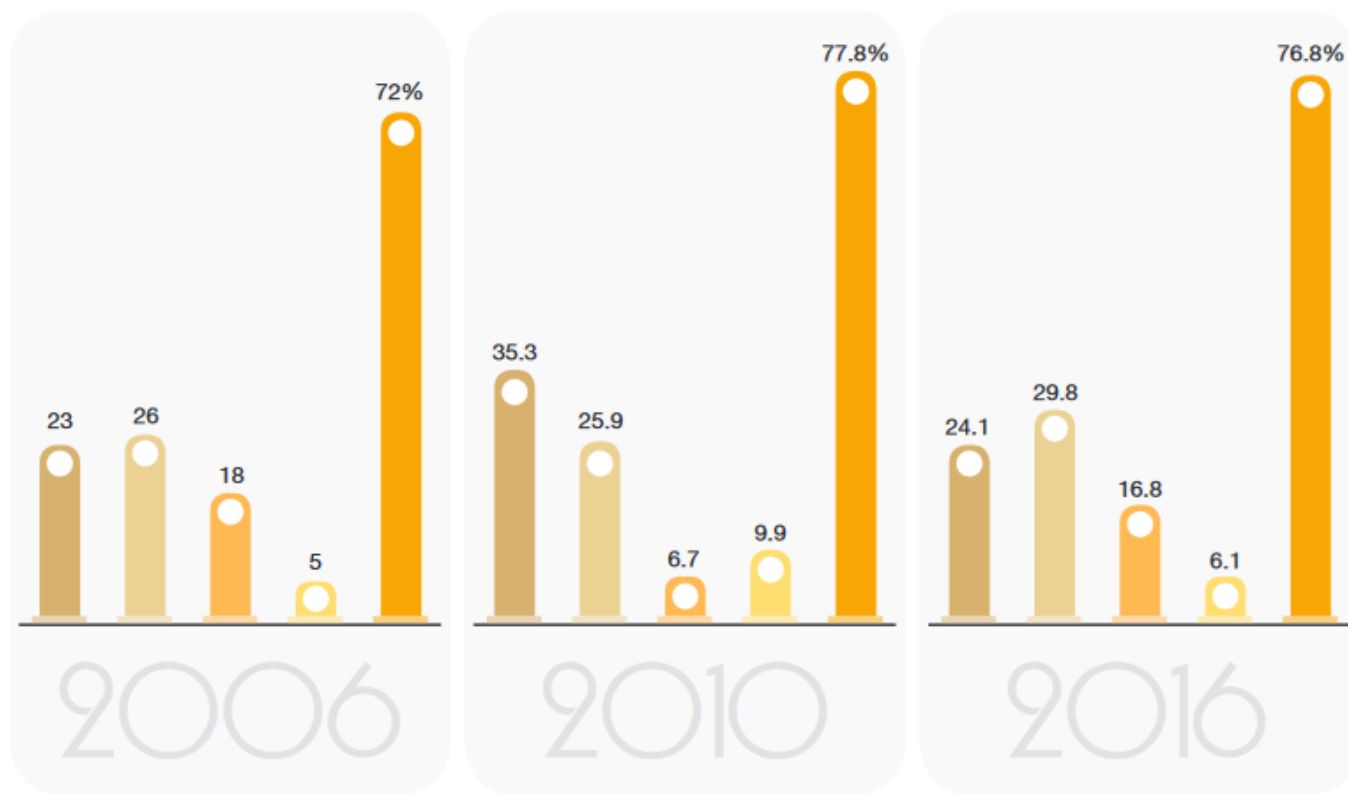
- Цөлжилттэй тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, 2010
- Ногоон хэрэм үндэсний хөтөлбөр, 2005
- Байгаль орчин хамгаалах тухай хууль, 1995
- Хөрс хамгаалах, цөлжилтөөс сэргийлэх тухай хууль, 2012
- Газрын тухай хууль, 2002
- Гол мөрний урсац бүрэлдэх эх, усан сан бүхий газрын хамгаалалтын бүс, ойн сан бүхий газарт ашигт малтмал хайх, ашиглахыг хориглох тухай хууль, 2009.

Гэрээ конвенц

ЦӨЛЖИЛТИЙН ҮЙЛ ЯВЦЫН ХАНДЛАГА (%)

Сул илэрсэн нутаг

Дунд зэрэг илэрсэн нутаг

Хүчтэй илэрсэн нутаг

Нэн хүчтэй илэрсэн нутаг

Нийт нутаг дэвсгэрт эзлэх %